

C-410/23. sz. [Pielatak]¹ ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2023. július 3.

A kérdést előterjesztő bíróság:Sąd Okręgowy w Warszawie (varsói regionális bíróság,
Lengyelország)**Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:**

2023. május 26.

Felperes:

I. SA

Alperes:

S. J.

Az alapeljárás tárgya

Fellebbezés az elsőfokú bíróságnak azon a jogcímen fizetendő kötbér követelésre vonatkozó ítéletével szemben, hogy a határozott időtartamú villamosenergia-szolgáltatási szerződést a mezőgazdasági termelőnek minősülő villamosenergia-fogyasztó idő előtt felmondta.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés arra vonatkozik, hogy a 93/13/EGK irányelv 2. cikkének b) és c) pontja alapján fogyasztónak minősül-e az a mezőgazdasági termelő, aki mezőgazdasági termelőegység és egyben háztartás számára is köt villamosenergia-adásvételi szerződést. A előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés arra vonatkozik, hogy a 2009/72/EK irányelv

¹ A jelen ügy neve fiktív. Az nem egyezik az eljárásban részt vevő egyetlen fél valódi nevével sem.

rendelkezései alapján megengedhető-e, hogy e mezőgazdasági termelőt az ilyen szerződés felmondása jogcímén kötbér fizetésére kötelezzék.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1. Kiterjed-e a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK irányelv 2. cikkének b) és c) pontja és az abban szereplő fogyasztó fogalmának meghatározása, valamint a fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (17) preambulumbekzdése arra a mezőgazdasági termelőre is, aki mezőgazdasági termelőegység és egyben magáncéliből háztartás számára köt villamosenergia-adásvételi szerződést?

2. Úgy kell-e értelmezni a villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2003/54/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2009. július 13-i 2009/72/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 3. cikkének (5) és (7) bekezdését, (51) preambulumbekzdését és I. melléklete 1. pontjának a) és e) alpontját, amelyek szerint a villamosenergia-szolgáltatási szerződés felmondása esetén nem számítható fel díj a fogyasztókkal szemben, hogy azokkal ellentétes, hogy a villamosenergia-felhasználó fogyasztóval szemben a határozott időtartamú villamosenergia-szolgáltatási szerződés megszüntetése miatt kötbért alkalmazzanak (ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. prawo energetyczne [az energiáról szóló 1997. április 10-i törvény] 4j. cikkének (3a) bekezdése)?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv – 2. cikk.

A fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv – (17) preambulumbekzdés.

A villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2003/54/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2009. július 13-i 2009/72/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv – (51) preambulumbekzdés, 3. cikk (5) és (7) bekezdése, valamint az I. melléklet 1. pontjának a) és e) alpontja.

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (az energiáról szóló 1997. április 10-i törvény) – a 4j. cikk (3a) bekezdése:

„(3a) A végfelhasználó az energiaipari vállalkozáshoz intézett írásbeli nyilatkozattal a szerződésben meghatározottaktól eltérő költségek és kártérítés fizetése nélkül jogosult felmondani azt a határozott időtartamú szerződést, amely alapján az energiaipari vállalkozás földgázt vagy villamos energiát szállít e felhasználónak.

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (a polgári törvénykönyvről szóló 1964. április 23-i törvény) – 22¹. cikk (a fogyasztó fogalma), 43¹. cikk (az eladó vagy szolgáltató fogalma), 385¹. cikk (jogszályba ütköző szerződési feltételek a fogyasztókkal kötött szerződésekben), a 483. cikk 1. §-a (kötbér), 484. cikk (a kötbér összege).

A tényállás és az eljárás rövid ismertetése

- 1 2017. március 18-án az I. S.A. társaság, villamosenergia-szolgáltató átfogó villamosenergia-értékesítési szerződést kötött S. J. mezőgazdasági termelővel. Villamosenergia-vételezési helyként az S. J. tulajdonában lévő gazdaságot jelölték meg. A szerződés szerint az értékesítés 2018. január 1-jén kezdődött volna meg. A szerződést 2021. december 31-ig tartó határozott időtartamra kötötték. Abban az esetben, ha a szerződést ezen időpont előtt szüntetik meg, vagy a szerződés az ügyfélnek felróható okból nem teljesíthető, az ügyfél az általános szerződési feltételekben meghatározott szabályok szerint kötbért lett volna köteles fizetni.
- 2 A 2017. május 5-i levéllel S. J. jelezte, hogy a fogyasztói szerződések számára biztosított törvényes felmondási jogával élve felmondja a szerződést. S. J. emellett a tévedésből megkötött szerződés megtámadására irányuló keresetet indított, és a szerződés érvénytelenségére hivatkozott. Azt állítja, hogy a szerződés megkötésekor az I. S.A. társaság képviselői megtévesztették, akik a munkavégzés közben meglepték, és nem magyarázták el a szerződés valamennyi körülményét.
- 3 A 2020. május 22-i levelében az I. S.A. társaság nem tekintette érvényesnek a megtett nyilatkozatokat. Terhelési értesítést állított ki, amely szerint 2020. július 7-ig S. J.-nek meg kellett fizetnie a szerződés idő előtti felmondása miatt felszámított kötbért, és a 2018. január 1. és 2018. január 10. között szolgáltatott villamos energia felhasználására számlát állított ki.
- 4 S. J. megtagadta a jelzett összegek kifizetését. Az I. S.A. társaság semmilyen mennyiségben nem értékesített S. J. részére villamos energiát. S. J. részére a számlán feltüntetett időszakban a villamos energiát egy másik társaság szolgáltatta.

- 5 A 2021. április 14-i keresetével az I. S.A. társaság azt kérte az elsőfokú bíróságtól, hogy kötelezze S. J.-t a szolgáltatott villamos energia árának, valamint a kamatoknak és a szerződés idő előtti felmondása miatt felszámított kötbérnek a megfizetésére.
- 6 Védekezésében S. J. a kereset egészének elutasítását kérte, arra hivatkozva, hogy a szerződés érvénytelen, a felperes nem teljesítette a szerződést, és maga felmondta a szerződést.
- 7 Az elsőfokú bíróság elutasította a keresetet. Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben az I. S.A. társaság fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz.

A nemzeti bírósági eljárásban részes felek főbb érvei és az elsőfokú bíróság érvei

- 8 S. J. úgy véli, hogy fogyasztónak minősül, mivel a villamos energia elosztása és értékesítése nem kizárólag a mezőgazdasági üzemet, hanem elsősorban a háztartást érinti.
- 9 Az elsőfokú bíróság annak megállapítása ellenére utasította el a marasztalási keresetet, hogy S. J. nem minősül fogyasztónak, mivel a k.c. (polgári törvénykönyv) 22¹. cikke szerint fogyasztónak minősül az a természetes személy, aki eladóval vagy szolgáltatóval üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén kívül eső jogügyletet köt. Eközben a szerződésben felhasználóként „mezőgazdasági termelőegység” szerepelt, és a szerződés előírta, hogy a szerződés nem fogyasztóknak szól. Noha S. J. jelezte, hogy a vásárolt villamos energiát háztartási célokra is felhasználja, az elsőfokú bíróság szerint ez nem volt elegendő ahhoz, hogy S. J. fogyasztónak minősüljön. Ezért nem élhetett a fogyasztók jogairól szóló törvény rendelkezései szerinti felmondási joggal, nyilatkozata pedig érvénytelen volt.
- 10 Az elsőfokú bíróság az energiáról szóló törvény 4j. cikkének (3a) bekezdését alkalmazta, amely szerint a végfelhasználó a szerződésben meghatározottaktól eltérő költségek és kártérítés fizetése nélkül jogosult felmondani azt a határozott időtartamú szerződést, amely alapján az energiaipari vállalkozás földgázt vagy villamos energiát szállít e felhasználónak.
- 11 Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a kötbér megfizetésére vonatkozó követelést el kell utasítani, mivel a k.c. 483. cikkének 1. §-a szerint a kötbér a nem pénzbeli kötelezettség nemteljesítéséből vagy nem megfelelő teljesítéséből eredő kár megtérítésén alapul. Villamosenergia-értékesítés esetén a vevő teljesítésének tárgya az ár megfizetése, azaz pénzbeli teljesítés. Az elsőfokú bíróság szerint a szerződési feltétel nem írhatta elő S. J. számára, hogy a szerződés saját kezdeményezésére történő megszüntetése esetén kötbért fizessen, mivel kötelezettsége pénzbeli jellegű volt.

- 12 Ezenkívül az elsőfokú bíróság megalapozatlannak tartotta a felhasznált villamos energia árának megfizetésére vonatkozó követelést, mivel megállapítást nyert, hogy az I. S.A. társaság semmilyen mennyiségben nem értékesített S. J. részére villamos energiát.
- 13 Fellebbezésében az I. S.A. társaság a bizonyítékok téves értékelésére, valamint az energiáról szóló törvény 4j. cikke (3a) bekezdésének azáltal történő megsértésére hivatkozik, hogy e rendelkezést tévesen értelmezték, és megállapították, hogy az I. S.A. társaság a szerződés idő előtti megszüntetése miatt nem jogosult kötbért felszámítani, noha e rendelkezésből egyértelműen következik, hogy a felhasználót többletköltség terhelheti, ha az e költségek megfizetésére vonatkozó kötelezettség – mint a jelen ügyben is – a szerződésből következik.
- 14 Az I. S.A. társaság a k.c. 483. cikke 1. §-ának (amely annak előírásának lehetőségére vonatkozik, hogy nem pénzbeli kötelezettség nemteljesítéséből vagy nem megfelelő teljesítéséből eredő kár megtérítése jogcímen meghatározott összeget – kötbért – kell fizetni) azáltal történő megsértésére is hivatkozik, hogy e rendelkezés alkalmazását mellőzték, és tévesen állapították meg azt, hogy a kötbért pénzbeli kötelezettség nemteljesítése miatt számolták fel, holott a kötbért a szerződésnek a szerződési időtartam lejártá előtti felmondása, tehát a fogyasztó konkrét magatartása, és nem pénzbeli kötelezettség nemteljesítése tekintetében írták elő.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid összefoglalása

- 15 Az **előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés** annak meghatározására irányul, hogy fogyasztónak minősül-e az a mezőgazdasági termelő, aki mezőgazdasági termelőegység és egyben háztartás számára vásárol villamos energiát.
- 16 A 93/13 tanácsi irányelv tehát a szerződő felek azon jellemzője szerint határozza meg azokat a szerződéseket, amelyekre alkalmazandó, hogy e szerződő felek szakmai tevékenységük keretében vagy azon kívül járnak-e el (2019. március 21-i Pouvin és Dijoux ítélet, C-590/17, 23. pont). A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a „fogyasztó” 93/13 irányelv 2. cikkének b) pontja értelmében vett fogalmat egy olyan funkcionális szempont alapján kell meghatározni, amely annak értékeléséből áll, hogy a szóban forgó szerződéses kapcsolat valamely szakma gyakorlásán kívül eső tevékenységek keretébe tartozik-e (2016. szeptember 14-i Dumitras végzés, C-534/15, 32. pont). Jelen ügyben a funkcionális megkülönböztetés nem egészen lehetséges, ugyanis a szerződést mezőgazdasági termelőegység és egyben háztartás vezetésével kapcsolatos célokból kötötték.
- 17 A 93/13/EGK tanácsi irányelv nem szabályozza a kettős célú szerződéseket. Az uniós jogalkotó azonban a fogyasztók jogairól szóló, 2011. október 25-i 2011/83/EU irányelv (17) preambulumbekkezdésében egyértelműen kimondja, hogy a „[k]ettős célú szerződések esetében [...], amelyeknél a szerződést részben

a személy szakmájába tartozó, részben pedig azon kívül eső célból kötik, és a kereskedési cél annyira korlátozott, hogy a teljesítés egésze szempontjából nem elsődleges, az adott személy szintén fogyasztónak tekintendő”.

- 18 Ugyanakkor a Bíróság a 2005. január 20-i Gruber ítéletben (C-464/01) megállapította, hogy az a személy, aki részben a kereskedelmi vagy szakmai, részben a kereskedelmi vagy szakmai tevékenységén kívüli használatra szánt dologra köt szerződést, nem hivatkozhat a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos szabályokra, „kivéve ha a kereskedelmi vagy szakmai használat annyira mellékes, hogy a kérdéses ügylet egészében elhanyagolható szerepet játszik; **az a tény pedig, hogy a nem kereskedelmi és nem szakmai cél van túlsúlyban, ebből a szempontból jelentéktelen**”.
- 19 Ezzel szemben a Bíróság 2022. október 27-i S. V. ítéletének (C-485/21) 27. pontjában megállapította, hogy a fogyasztóvédelem megilleti azt a természetes személyt, aki ingatlan kezelésére vonatkozó szerződésben részes fél, „és e lakást nem **kizárólag** a szakmai tevékenysége körébe tartozó célra használja”. A Bíróság tehát ebben az ügyben a szakmai és kereskedelmi cél kizárólagosságának kritériumára mutat rá.
- 20 Mindezek fényében felmerül tehát a kérdés, hogy a 93/13/EGK tanácsi irányelv 2. cikkének b) pontja alapján hogyan kell értelmezni a fogyasztó fogalmát olyan helyzetben, amelyben a szerződés vegyes jellegű, részben fogyasztói, részben gazdasági jellegű. Ilyen helyzetben szükséges-e a szerződés meghatározó céljának megállapítása, vagy elegendő-e csupán annak megállapítása, hogy a szerződés szakmai/kereskedelmi jellege nem kizárólagos. A Bíróság válasza tehát lehetővé teszi a kettős jellegű szerződések értékelését, amelyek egyaránt szolgálják a mezőgazdasági termelőegység és a háztartás vezetését. Tekintettel a fogyasztóvédelmi eszközök hatálya kiterjesztésének tendenciájára, célszerű megállapítani, hogy milyen kritériumokat kell elfogadni a fogyasztók védelme érdekében.
- 21 Az **előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés** annak megállapítására irányul, hogy összeegyeztethető-e az uniós joggal az a nemzeti rendelkezés, amely annak lehetőséget írja elő, hogy a határozott időtartamú villamosenergia-szolgáltatási szerződés idő előtti felmondása esetén a villamosenergia-fogyasztóval szemben kötbért alkalmazzanak.
- 22 A kérdést előterjesztő bíróság kételyei az energiáról szóló törvény 4j. cikkének (3a) bekezdésére vonatkoznak, amely a végfelhasználó azon jogáról rendelkezik, hogy a villamosenergia-értékesítési szerződést a szerződés szövegéből eredő költségeken és károkon kívüli költségek és károk viselése nélkül felmondhassa. E rendelkezés tehát olyan szerződésre vonatkozik, amelyben a felek meghatározhatják a szerződés időtartamát és a felmondás feltételeit.
- 23 E kétségek a 2009/72/EK irányelvvel összefüggésben merültek fel. A kérdést előterjesztő bíróság szerint az ezen irányelvben kifejezett legfontosabb elv a

szabad villamosenergiaszolgáltató-váltás lehetősége és a fogyasztók különleges védelme. A tagállamok megfelelő intézkedéseket hoznak a végső fogyasztók védelmére és különösen megfelelő biztosítékokat nyújtanak a védelemre szoruló fogyasztók védelmére. Az említett intézkedések – legalább a háztartási fogyasztók esetében az I. mellékletben megállapított intézkedéseket foglalják magukba. A szerződés felmondásának lehetősége szintén szorosan kapcsolódik a szolgáltatóváltáshoz.

- 24 E szabályozás célja egyrészt a villamosenergia-felhasználók, különösen a fogyasztók védelme és jogaik garantálása, másrészt pedig annak biztosítása, hogy az energiaipari vállalkozások egyenlő módon férhessenek hozzá a felhasználókhoz. Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság a Bíróságnak a 2016. szeptember 7-i ANODE ítéletben (C-121/15, 36. pont); a 2020. április 30-i Overgas Mrezhi és Balgarska gazova asotsiatsia ítéletben (C-5/19, 56. pont) és a 2021. október 14-i Viesgo Infraestructuras Energéticas ítéletben (C-683/19, 44. pont) kialakított ítélkezési gyakorlatára hivatkozik. Ez az ítélkezési gyakorlat azokat a feltételeket határozza meg, amelyek mellett a 2009/72 irányelv keretében megengedett a villamos energia árának meghatározását érintő állami beavatkozás, annak ellenére, hogy az ilyen beavatkozás akadályt képez a versenyen alapuló villamosenergia-piac kialakítása tekintetében.
- 25 A villamosenergiaszolgáltató-váltás garantált szabadságával kapcsolatos alapvető probléma annak lehetőségére vonatkozik, hogy a fogyasztónak minősülő villamosenergia-fogyasztóval szemben a határozott időtartamú szerződés felmondása esetén díj számítható fel. A 2009/72/EK irányelv 3. cikkének ezen irányelv I. melléklete 1. pontjának a) és e) alpontjával összefüggésben értelmezett (7) bekezdéséből következik, hogy a fogyasztónak minősülő felhasználó esetében a szolgáltatóváltás során és a szerződés felmondása esetén semmilyen díj nem számítható fel.
- 26 Az energiáról szóló törvény azonban nem rendelkezik ilyen kizárásról. A nemzeti jog alapján az energiáról szóló törvény 4j. cikkének (3a) bekezdése szerint a végfelhasználó a határozott időtartamú villamosenergia-szolgáltatási szerződést anélkül mondhatja fel, hogy a szerződés szövegéből eredő költségeken és kártérítésen kívül más költséget vagy kártérítést kellene fizetnie. E rendelkezés tehát lehetővé teszi, hogy az ilyen szerződésben a felhasználót a szerződésben előírt „költségek és kártérítés” megfizetésére kötelezzék. Az energiáról szóló törvény nem részletezi az e költségekre és kártérítésre vonatkozó egyéb kritériumokat, és nem ír elő fogyasztókra vonatkozó mentességet.
- 27 A fogyasztók esetében a nemzeti jogirodalom pusztán azt teszi lehetővé, hogy a fogyasztókkal szemben a szerződés felmondása esetében kikötött túlzott mértékű kötbért érvénytelennek nyilvánítsák. Ezért a tisztességtelen jelleg ellenőrzésének részeként vizsgálható a kötbér összege. Ez különösen arra a helyzetre vonatkozik, amikor az ilyen kötbér a gyakorlatban a határozott időtartamú szerződések felmondásának megakadályozásához vezetne, ami ellentétes lenne az energiáról

szóló törvény 4j. cikkének (3a) bekezdésével, amely szerint a határozott időtartamú szerződés felmondható.

- 28 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a fogyasztókkal szemben alkalmazott ilyen kötbérek megengedhetősége érvénytelenítheti a 2009/72/EK irányelv 3. cikkének (5) és (7) bekezdésében foglalt védelmi funkciókat.

MUNKADOKUMENTUM